

Tarkastuslautakunnan arviointikertomus 2024

Sisältö

Tarkastuslautakunnan arviointikertomus 2024	1
1 Puheenjohtajan katsaus	3
2 Lautakunnan kokoonpano	4
3 Tehtävät ja toimivaltuudet.....	5
4 Selvitys vuoden 2023 arviointikertomuksen käsittelystä	5
5 Vuoden 2024 toiminnan arvioinnin työohjelma ja arviointimenetelmät	5
6 Etelä-Savon maakuntaliitto.....	6
7 Maakuntaliiton virasto	6
8 Etelä-Savon maakunnan strategisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen	7
9 Väestö ja yleinen Etelä-Savon alueen kehitys	8
10 Kansainvälisen toimintaympäristön muutosten vaikutukset alueen elinvoimaan.....	9
11 Etelä-Savon maakuntaliiton taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	10
12 Sidonnaisuusilmoitusten päivittäminen.....	10
13 Kokonaisarvio	10

Liite 1. Vuoden 2024 toimintasuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutuminen

1 Puheenjohtajan katsaus

Maan talous ei ole kehittynyt toivottuun suuntaan koronan jälkeen ja Ukrainan sodan alettua. Lisäksi itäisen valtakunnanrajan sulkeutuminen on kohdellut kurjistavasti varsinkin Itä-Suomen maakuntien kehitystä ja yritystalouksia myös Etelä-Savossa.

Monet tunnusluvut, kuten väkiluku, ikärakenne, syntyvyys ja sairastavuus puhuvat karua kieltään, eikä meitä lohduta se, että muuallakin Suomessa suunta on sama ja talouden nousu hidasta.

Työtä on kumminkin tehty: on annettu panos Pohjois- ja Itä-Suomen maakuntien yhteistyöhön, on tuotu kuuden maakunnan Itä-Suomi-ohjelmalla edunvalvonnan kärjet valtakunnan päättäjien tietoon. On toivottu erityistaloustilastusta, investointeja, rahoitusta, energia-alan avauksia ja yleisesti huoltovarmuuteen ja turvallisuuteen linkittyviä kehittämispanoksia. Lisäksi on laadittu kumppanuusstrategia hyvinvointialueen ja kuntien kanssa tavoitteena osallistaa myös yrityksiä, järjestöjä ja muita toimijoita.

Toistaiseksi tulokset ovat olleet laihoja. Itä-Suomen kansanedustajat ovat avainasemassa edunvalvontatyössä maakuntiemme parhaaksi. Ehdottoman tärkeää on myös se, että itäisen Suomen maakunnista ja kunnista kuuluu valtakunnan päättäjille yhtenäinen, ei hajaantunut, viesti. Elämme samaa isoa kohtaloa.

Hyvääkin kehitystä maakunnassamme on: vihreän siirtymän investoinnit ovat kasvussa. Maakuntavaltuuston viime vuonna hyväksymä vaihemaakuntakaava on yksi tärkeimmistä tulevaisuutta rakentavista askelista. Pieksämäelle on nousemassa Etelä-Savon ensimmäiset tuulivoimalat. Maakuntaan odotetaan lisää aurinkovoimaa ja muitakin kestävämmän kehityksen klusterin investointeja.

Vuonna 2027 päättyvä EU-rahoituskausi ja uusi kausi, 2028–2034, haastaa myös maakuntamme toimijat edunvalvontaan. Strategiset kyvykkyydet yrityksistä, koulutussektorilta, tutkimuksen kentältä, kunnista ja ylipäänsä kaikista organisaatioistamme on viritettävä paremman tulevaisuuden palvelukseen.

Strategisen ajattelun tärkeys korostuu kaikilla päätöksentekotasolla, kunnissa, kuntien yhteisissä palveluorganisaatioissa, hyvinvointialueella ja maakuntaliitossa sekä kaikissa organisaatioistamme. On tunnistettava hajaannuksen uhat, kuten mm. maakuntaliiton ja hyvinvointialueen kohtalonyhteys. On tunnistettava myös mahdollisuudet, yhteistyön tuomat edut, verkostojen erinomaiset asiantuntijat ja niiden lisäarvo, on sopeuduttava älykkäästi, mutta myös uskallettava ajatella isosti.

Etelä-Savon maakunta siirtyi kuluneena talvena maakuntajohtaja Pentti Mäkisen kaudesta viime vuonna maakuntajohtajaksi valitun Heini Utusen kauteen. Parhaat kiitokset maakuntajohtaja Pentti Mäkiselle Etelä-Savon maakunnan, myös norppien hyväksi tehdystä työstä. Tervetuloa maakuntajohtaja Heini Utunen ja onnea uuteen työnsarkaan. Norppien lisääntyminen ja norppaseuranta jatkuu toivottavasti tulevinakin vuosina!

Tuula Kuronen
Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

2 Lautakunnan kokoonpano

Maakuntavaltuuston toimikaudeksi 2021–2025 valitsemaan tarkastuslautakuntaan ovat kuuluneet

varsinaiset jäsenet	varajäsenet
Himanen Vesa, Mikkeli	Korhola Anne, Mikkeli
Kuronen Tuula, pj., Pieksämäki	Kuoksa Timo, Mäntyharju
Kuusisto Ville-Pekka vpj., Juva	Summanen Hannu, Juva
Mynttinen Maritta, Hirvensalmi	Nousiainen Marja-Sisko, Savonlinna
Pasanen Unto, Puumala	Rytkönen Tapani, Pieksämäki

Tarkastuslautakunnan puheenjohtajana on toiminut Tuula Kuronen (SDP) Pieksämäeltä ja varapuheenjohtajana Ville-Pekka Kuusisto (Kok.) Juvalta. Tilintarkastajana toimii BDO Auditor Oy ja vastuunalaisena tilintarkastajana JHT, HT Lilja Koskelo. Lautakunnan sihteerinä on toiminut maakuntaliiton henkilöstöpäällikkö Tiina Saarelainen.

Kuva 1. Ylärivissä vasemmalta Vesa Himanen, Ville-Pekka Kuusisto ja Unto Pasanen. Alarivissä vas. Maritta Mynttinen, maakuntajohtaja Heini Utunen, Tuula Kuronen ja lautakunnan sihteeri Tiina Saarelainen.

3 Tehtävät ja toimivaltuudet

Tarkastuslautakunnan tehtävistä on säädetty Kuntalain 14 luvussa 121 § ja 125 § sekä Etelä-Savon maakuntaliiton hallintosäännössä 64 §.

Kuntalain 121 ja 125 § mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat.
- arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla,
- arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää
- huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta,
- valvoa kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saatettava ilmoitukset valtuustolle tiedoksi,
- valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi,
- hankittava asianomaisen selvitys ja kunnanhallituksen lausunto tilintarkastuskertomuksessa tehdystä muistutuksesta.

Kuntalain 121 § mukaan tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisenä pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista. Maakuntahallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

Etelä-Savon maakuntaliiton hallintosäännössä on kuntalain mukaisten tehtävien lisäksi seuraavaa:

- seurattava tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä muutoinkin seurattava tilintarkastajan tehtävien suorittamista ja tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi;
- huolehdittava siitä, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollistavat tilintarkastuksen suorittamisen hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa, sekä
- tehtävä aloitteita ja esityksiä lautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen valvonnan tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

4 Selvitys vuoden 2023 arviointikertomuksen käsittelystä

Vuoden 2023 arviointikertomus käsiteltiin maakuntavaltuustossa 6.6.2024 §7. Kokoukselle arviointikertomuksen esitteli tarkastuslautakunnan puheenjohtaja. Maakuntavaltuusto merkitsi arviointikertomuksen tietoon saatetuksi.

5 Vuoden 2024 toiminnan arvioinnin työohjelma ja arviointimenetelmät

Vuoden 2024 toiminnan arvioinnin työohjelman lähtökohtana on maakuntavaltuuston hyväksymä vuoden 2024 talousarvio ja toiminta- ja taloussuunnitelma 2023–2025, maakuntastrategia 2030 ja maakuntaohjelma 2022–2025.

Tarkastuslautakunnan arviointitoiminta perustuu laatimaansa arviointiohjelmaan. Tarkastuslautakunta on kokoontunut käsittelemään toimintavuoden 2024 asioita kuusi kertaa. Kokoukset on toteutettu hybridikokouksina. Lautakunnan jäsenet ovat tutustuneet hallinnon pöytäkirjoihin, maakuntaliiton toiminta- ja taloussuunnitelmiin, tilinpäätöskertomukseen, henkilöstöraporttiin ja hankeraportteihin.

Tarkastuslautakunnan jäseniä on osallistunut tarkastuslautakunnille järjestettyihin koulutuksiin.

Vuotuisen hanketutustumiskäynnin lautakunta teki 19.3.2025 Sodan ja Rauhan keskus Muistiin. Lautakunta kuuli Muistin perustamisprosessista ja siellä toteutetuista hankkeista sekä tutustui näyttelyyn.

Arviointi on suoritettu ensisijaisesti Etelä-Savon maakuntaliiton tilinpäätös 2024-asiakirjasta ilmenevien tietojen perusteella. Liiton toimintaa on lisäksi arvioitu tavoitteiden toteutumiseen liittyvän raportoinnin avulla. Arviointikertomus perustuu myös johtavien viranhaltijoiden ja hallituksen puheenjohtajan kuulemisiin ja toimintakertomuksen pohjalta tehtyihin havaintoihin.

Lautakunta on saanut selonteon tilintarkastajan suorittamista tarkastuksista ja käsitellyt tilintarkastuskertomuksen. Näiden tietojen perusteella tarkastuslautakunta antaa Kuntalain 121 § mukaan arviointikertomuksen.

6 Etelä-Savon maakuntaliitto

Perussopimuksen mukaan maakuntaliitto toimii Etelä-Savon, sen kuntien ja asukkaiden eduksi kehittämis-, suunnittelu-, tutkimus- ja edunvalvontakuntayhtymänä. Maakuntaliitolla on kaksi lakisääteistä tehtäväaluetta: aluesuunnittelu- ja aluekehitysviranomaisen tehtävät. Lisäksi liitto pyrkii toiminnallaan vahvistamaan kuntien ja kuntayhtymien yhteistyötä, edistämään maakunnan henkistä ja aineellista vaurastumista sekä toimimaan maakunnallisena yhteistyöelimenä kunnallis-, talous-, sosiaali-, kulttuuri-, koulutus-, elinympäristö- ja muissa maakunnan kehittämisasioissa.

Maakuntaliitto ohjaa, edistää ja seuraa aluekehitysviranomaisena Suomen rakennerahasto-ohjelmien toimeenpanoa maakunnassa. Maakuntaliitto myöntää EU-ohjelmien mukaista rahoitusta maakuntastrategian tavoitteita toteuttaviin kehittämishankkeisiin. Etelä-Savon maakuntaliitto kehittää maakuntaa myös toteuttamalla itse hankkeita.

Vuosina 2014–2020 Etelä-Savo on saanut Kestävää kasvua ja työtä -ohjelmasta yhteensä noin 177 miljoonaa euroa EU:n ja valtion rahoitusta. Etelä-Savoon kohdentuu kuluvalle Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027-ohjelmakaudella Euroopan unionin rahoitusta runsaat 137 miljoonaa euroa.

7 Maakuntaliiton virasto

Maakuntaliiton virasto muodostuu kahdesta yksiköstä; kehittämis- ja hallintoyksiköstä. Maakuntaliiton palveluksessa oli vuoden 2024 lopussa 35 henkilöä. Henkilötyövuosiksi kirjattiin talousarvioon 33,8, toteuma oli 32,5. Toistaiseksi voimassa olevissa työsuhteissa oli 22 (63 %) ja määräaikaisia oli 13 (37 %). Määräaikaiset henkilöt työskentelivät pääsääntöisesti hankkeissa.

Maakuntaliiton johdossa tapahtui muutoksia, kun hallintojohtaja vaihtui ja Anne Matilainen aloitti virassa 1.5.2024. Maakuntajohtaja Pentti Mäkinen ilmoitti jäävänsä eläkkeelle maaliskuussa 2025. Hänen seuraajansa rekrytointi käynnistettiin syksyllä 2024 ja uudeksi maakuntajohtajaksi valittiin Heini Utunen maakuntavaltuuston kokouksessa 4.12.2024.

Maakuntaliiton toiminta- ja taloussuunnitelmassa vuodelle 2024 virastolle asetettuina tavoitteina oli jatkaa monipaikkaisen työskentelyn toimintamallin ja menetelmien kehittämistä, kehittää toimintaa selkeyttämällä ja kuvaamalla keskeiset prosessit osana viraston strategian päivitystä ja valmistella tulevien vuosien talouden tasapainotussuunnitelmaa.

Maakuntaliitossa työskennellään hybridimallilla eli läsnä- ja etätyössä. Maakuntaliiton viraston strategia on laadittu vuonna 2021 ja sitä on päivitetty ja jalkautettu mm. kehittämällä tiimityötä ja kuvaamalla keskeisimpiä prosesseja.

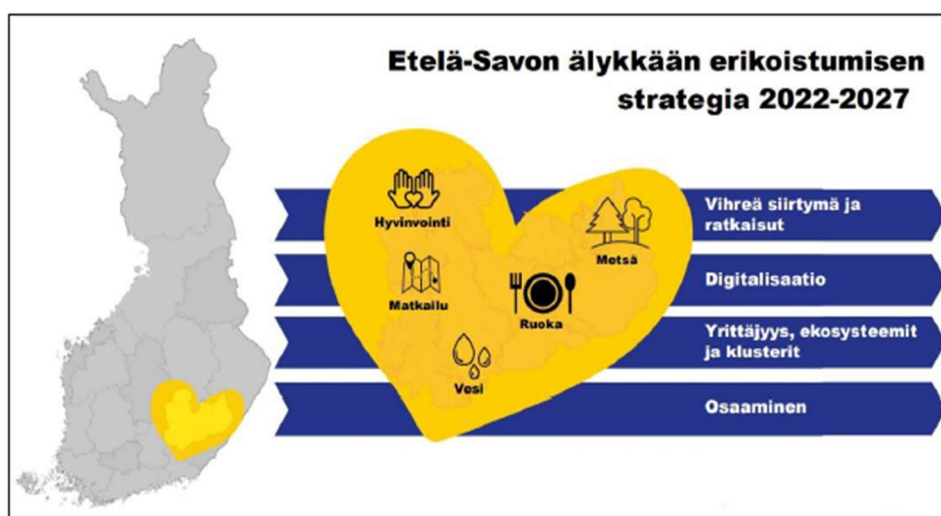
8 Etelä-Savon maakunnan strategisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Maakuntavaltuusto hyväksyi 23.12.2021 maakuntaohjelman 2022–2025. Maakuntaohjelma pohjautuu marraskuussa 2020 valtuuston hyväksymän maakuntastrategia 2030 linjauksiin. Maakunnan kehittämisen keskeiset tavoitteet on sovittu maakuntastrategiassa.

EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmakauden 2021–2027 toimeenpano käynnistyi Suomessa marraskuussa 2021. Rakenneohjelma sisältää kolme rahastoa, jotka ovat Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR), Euroopan sosiaalirahasto+ (ESR) sekä Oikeudenmukaisuuden siirtymän rahasto JTF.

Etelä-Savon älykkään erikoistumisen strategia (ÄES) on osa uutta maakuntaohjelmaa ja ohjaa hankerahoituksen kohdentamista uudella ohjelmakaudella. Maakunnan kehittämisen kivijalat ovat metsä, ruoka, vesi ja matkailu sekä asukkaiden hyvinvointi. Maakuntaliiton kaikista rahoittamista hankkeista 95 % osuu maakuntaohjelman kärkeen. Lisäksi läpileikkaavat teemat ovat hyvin edustettuna (kuva 1).

Strategisten ÄES-kärkien lisäksi Etelä-Savo panostaa jatkossa myös vihreään siirtymään ja digitalisaatioon, biotalouteen sekä luoviin aloihin. Maakuntaohjelman mukaan Etelä-Savo kasvaa osaamisesta, TKI-rakenteiden vahvistumisesta ja kansainvälistymisestä.

Kuva 2. Älykkään erikoistumisen strategian 2022–2027 kärjet ja läpileikkaavat teemat.

Maakuntaliiton toimintasuunnitelmassa on linjattu keskeiset toimenpiteet ja kehittämisen prosessit, joiden toteutumista kuvataan toimintakertomuksessa.

Tarkastuslautakunta on arvioinut tavoitteiden toteutumista liitteessä 1 värikoodein (toteutunut vihreä, toteutunut osittain keltainen, ei toteutunut punainen, ei voida arvioida sininen). Tarkastuslautakunnan arvio perustuu kokonaisarvioon tavoitteiden toteutumisesta. Tarkastuslautakunta arvioi, että toimintasuunnitelmassa mainitut strategiset tavoitteet ovat suurelta osin toteutuneet.

Uutta kansallista hankerahoitusta (AKKE) ei myönnetty maakunnalliseen hanketoiminnan tukemiseen. Sen sijaan AKKE-rahoitusta myönnettiin itäisen Suomen matkailun kehittämiseen, joka korvamerkittiin Visit Finlandille valtioneuvoston toimesta.

Etelä-Savon maakuntaliitto osallistui aktiivisesti Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntien yhteistyöhön ja oli mukana sekä Itä- ja Pohjois-Suomen että Itä-Suomen neuvottelukunnissa. EU-edunvalvonnan tärkeimmäksi tavoitteeksi vuonna 2024 muodostui EU-rakennerahastovarojen turvaaminen seuraavalla EU:n ohjelmakaudella. Tarkastuslautakunta toteaa, että huolimatta aktiivisesta edunvalvontatyöstä asetettuja tavoitteita ei ole kokonaisuudessaan saavutettu.

Etelä-Savon maakuntaliitto allekirjoitti maakunnallisen elinvoimalupauksen 29.10.2024. Elinvoimalupaus sisältää konkreettisia toimenpiteitä, joilla varmistetaan alueen pitkäjänteinen kehitys ja menestys. Tavoitteena on tehdä Etelä-Savosta houkuttelevampi ja kilpailukykyisempi maakunta, jossa yrityksillä on erinomaiset mahdollisuudet menestyä ja asukkaat voivat helposti hyödyntää tarvittavia palveluja.

Etelä-Savossa elinvoiman ja edunvalvonnan, hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden sekä työllisyyden, osallisuuden ja kasvun laaja-alaisen ja monitoimijaisen yhteistyön edistämiseksi laadittiin kumppanuusstrategia hyvinvointialueen, maakuntaliiton ja kuntien yhteistyönä. Kumppanuustyöhön osallistetaan lisäksi alueen yrittäjiä, järjestöjä sekä muita yhteistyötoimijoita.

Kumppanuusstrategia ohjaa hyvinvointialueen, kuntien ja maakuntaliiton yhteisen tekemisen suuntaa ja yhteistoimintarakenteita. Strategian onnistuminen edellyttää kaikkien osapuolten välillä sitoutumista ja kaikkien osapuolten resurssien käyttöä.

Hankkeille asetetut indikaattorit ovat pääosin toteutuneet. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että hankkeiden vaikuttavuuden arviointiin kiinnitetään huomiota, jotta maakuntaan suuntautuvasta hankerahasta olisi maakunnalle mahdollisimman paljon hyötyä. Kehittämispälosten vaikuttavuuden mittareiden tulee olla valideja. Hankerahoitusta myönnettäessä on kiinnitettävä huomiota, että hankkeen tuloksista on pysyvää hyötyä alueelle.

Strategiset valinnat vaikuttavat tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan oikeilta ja liiton toiminta rakentuu vakaasti niiden pohjalle. Maakuntastrategiaan ja maakuntaohjelmaan on liitetty seurantamittaristo, joilla seurataan tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista ja vaikuttavuutta. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että tämä seuranta on jatkuvaa.

9 Väestö ja yleinen Etelä-Savon alueen kehitys

Tilastokeskuksen väestömuutoksen ennakkotietojen mukaan väkiluku väheni Etelä-Savossa tammi-joulukuun 2024 aikana yhteensä 523 henkilön verran (edellisenä vuonna 537 henkilön verran).

Etelä-Savon maakunnan väestökehityksen kannalta positiivisin signaali on plussalla oleva nettomaahanmuutto. Se on kääntänyt maakunnan kokonaisnettomuuton positiiviseksi vuodesta 2021 lähtien. Tammi-joulukuun 2024 kokonaisnettomuutto oli 830 hengen verran positiivinen (edellisenä vuonna 757 henkilön verran positiivinen). Ulkomailta Etelä-Savoon muutti viime vuonna 1 535 henkilöä ja ulkomaille taas 139 henkilöä, jolloin ns. nettosiirtolaisuus oli +1396. Tiedoissa ovat mukana ukrainalaistaustaiset kotikuntaa Etelä-Savossa hakeneet henkilöt.

Maahanmuuton voidaan ennakoida tulevaisuudessakin säilyvän Etelä-Savon väestökehityksen positiivisimpana indikaattorina, mutta maahanmuuttajien määrät

ovat vielä pieniä. Keskeinen kysymys on, kuinka suuri osuus maahanmuuttajista saadaan sitoutettua pysyvämmiin ja työllistymään Etelä-Savoon.

Väestökehityksen kokonaiskuva on heikentynyt koko 2000-luvun ja on myös tulevaisuudessa väestöennusteen mukaan aleneva. Etelä-Savo on Suomen ikääntynein maakunta ja nuorten ikäluokat ovat pienet. Työikäisten osuuden ollessa keskimääräistä pienempi väestöllinen huoltosuhde maakunnassa on jo nykyisellään erittäin korkea ja heikenee väestöennusteen mukaan edelleen. Maakunnan elinvoiman hiipuminen ja väestön väheneminen ovat keskeisiä haasteita.

Etelä-Savo on kausittain voimakkaasti kasvava mm. monipaikkaisesti asuvien ja vapaa-ajanasunnoillaan aikaa viettävien ja etätyötä tekevien johdosta, jotka eivät näy väestötilastoissa tai sote-palveluiden mitoituksessa. Monipaikkainen työnteko ja kausiväestö tuovat alueelle elinvoimaa, mutta edellyttävät myös toimivia palveluja kuten tietoliikennettä ja logistiikkaa.

Etelä-Savon työttömyysaste nousi heikossa taloussuhdanteessa edellisestä vuodesta ja oli joulukuussa 12,8 %.

Maakuntavaltuusto hyväksyi 4.12.2024 neljännen vaihemaakuntakaavan, jossa määritellään tuulivoiman rakentamisalueet. Vaihemaakuntakaavassa keskityttiin tuulivoiman lisärakentamiseen ja niihin liittyviin voimalinjoihin. Tavoitteena on uusien teollisen kokoluokan tuulivoimatuotantoon soveltuvien alueiden osoittaminen suunnittelun pohjaksi. Pieksämäki ja Kangasniemi ovat ainoat alueet, joille puolustusvoimat on tässä vaiheessa hyväksynyt tuulivoimarakentamista.

Suomen metsäisimpänä maakuntana Etelä-Savo on saanut merkittävästi tuloja metsästä.

Tarkastuslautakunnassa nousi esiin tarve vahvistaa maakuntaliiton roolia elinvoiman kehittämisessä. Maakuntaliiton on tärkeää toimia kokoavana voimana, joka edistää kuntien ja kaupunkien yhteistyötä. Saimaa Gastronomy -hanke on hyvä esimerkki siitä, miten esimerkiksi Mikkelin, Savonlinnan ja muiden seutukuntien yhteistyö on tuottanut positiivisia tuloksia.

Erityistä huomiota tulisi kiinnittää Saimaan saavutettavuuden parantamiseen. Saimaa on matkailuvalttimme, joka houkuttelee erityisesti kansainvälisiä matkailijoita. Maakuntaliiton tulee toimia aktiivisesti, jotta voimme hyödyntää riittävän suuria ja vaikuttavia EU-hankkeita alueen kehittämiseen.

10 Kansainvälisen toimintaympäristön muutosten vaikutukset alueen elinvoimaan

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan muutti maailman ja Suomen geopoliittista asemaa merkittävästi ja pitkäaikaisesti. Elinvoimainen ja asuttu Itä-Suomi nähdään kokonaisturvallisuuden kannalta tärkeänä. Itäisen Suomen visiotyö julkaistiin helmikuussa 2023 ja sen tärkein tavoite on elinvoiman vahvistaminen Itäisessä Suomessa. Hallitus käynnisti keväällä 2024 Itäisen Suomen ohjelmatyön jatkoksi visiotyölle. Ohjelman tavoitteena on edistää Itäisen Suomen maakuntien taloudellista kasvua, elinvoimaa, investointeja, osaamisen kehittämistä ja työvoiman saatavuutta. Ohjelman toimeenpano vaatii kuitenkin konkreettisia toimenpiteitä ja rahoituspäätöksiä.

Etelä-Savon hallitusohjelmatavoitteisiin on kirjattu mm. saavutettavuuden parantaminen raide- ja tieliikenteessä, poikittaisen raideliikenteen kehittäminen huoltovarmuuden turvaamiseksi. Tieverkoston toimivuus tulisi pystyä turvaamaan maakunnassa, erityisesti alemman tieverkon heikko kunto huolettaa.

Etelä-Savon valmiusjohtoryhmä teki mobiilitietoverkkoa koskevan kyselyn marraskuussa 2024. Kyselyn vastaukset tukivat havaintoja mobiiliverkon ongelmista. Toimivat tietoverkot ovat välttämättömiä maakunnan turvallisuuden, elinkeinojen, matkailun sekä asukkaiden ja kausiväestön arjen sujuvuuden turvaamiseksi.

Suomen talous vajosi taantumaan vuoden 2023 lopulla eikä taloudessa tapahtunut käännettä parempaan vuoden 2024 aikana. Venäjän hyökkäyssodan ohella keskeisten vientimaiden, kuten Saksan heikko talouskehitys on heikentänyt Suomen talouden näkymiä.

Suomen ja Venäjän välisen matkailun hiipumisen seurauksena matkailun markkinointia on kohdennettu yhä enemmän kansainvälisille markkinoille esimerkiksi European Region of Gastronomy Saimaa Management Project (ERG) -ruoka- ja kulttuurimatkailuhankkeella.

Vuoden 2024 aikana vahvistui, että Mikkeliin sijoittuu Naton alaesikunta, johon liittyvä valmistautuminen käynnistettiin Mikkelin kaupunkikonsernin toimesta. Tähän työhön myös maakuntaliitto osallistui yhteistyökumppanina.

11 Etelä-Savon maakuntaliiton taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Valtuusto hyväksyi 15.6.2023 hankehallinnointiin lisäresursoinnin eli kahden asiantuntijan palkkaamisen vuosille 2023–2025. Talousarvioon vaikutus vuodelle 2024 oli 130.000 euroa, jolloin budjetin alijäämäksi muodostui 185.000 euroa. Lisäresursoinnin aiheuttamat kustannukset katetaan aiempien vuosien kertyneillä ylijäämillä.

Vuoden 2024 toteuma oli -34.137,90 euroa alijäämäinen. Tulosta paransi budjetoituun nähden oletettua pienemmät henkilöstökulut, matkustus- ja majoituskulut sekä koulutuskulut. Lisäksi yhteistoimintaosuudet, asiantuntijapalvelut ja ICT-hankinnat toteutuivat arvioitua pienempinä. Itse toteutettujen hankkeiden omarahoitusosuudet muodostuivat budjetoitua suuremmiksi.

Jäsenkuntien maksuosuudet muodostavat maakuntaliiton suurimman tulonlähteen. Vuonna 2024 jäsenkuntien maksuosuudet olivat 2,4 miljoonaa euroa.

Vuoden 2026 ja 2027 taloussuunnitelmat on laadittu siten, että tulojen ja menojen tasapaino saavutetaan vuonna 2028. Tasapainotus toteutetaan suunnitelmallisesti karsimalla kaikkia liiton kuluja ja huolehtimalla samalla liiton lakisääteisten tehtävien ja edunvalvonnan laadukkaasta hoitamisesta.

12 Sidonnaisuusilmoitusten päivittäminen

Tarkastuslautakunta muistuttaa johtavien luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja mahdollisten muutosten ilmoittamisesta tarkastuslautakunnalle.

13 Kokonaisarvio

Kuntalain mukaan toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys valtuuston asettamien taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta.

Maakuntahallitus on kokouksessaan 18.2.2025 § 28 hyväksynyt vuoden 2024 tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen. Tilinpäätökseen sisältyvässä toimintakertomuksessa annetaan selvitys vuoden 2024 toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta.

Maakuntaliitolla itsellään ei ole merkittävästi käytännön täytäntöönpanovaltaa tavoitteiden toteuttamisessa. Liiton toiminta perustuu suurelta osin asioihin vaikuttamiseen. Vaikuttamisen tulokset näkyvät eri organisaatioissa tapahtuvassa päätöksenteossa ja sitä kautta maakunnan kehittämisessä. Maakuntaliiton tehtävää ja siinä onnistumista on tarkasteltava pidemmällä aikavälillä. Yhden vuoden toteutumatieto on yleensä enemmänkin suuntaa antava kuin tyhjentävä. Maakuntaliiton tehtävässä onnistumisen arviointiperiodi on paremminkin koko valtuustokausi.

Tarkastuslautakunnan mielestä toiminnalliset tavoitteet on asetettu oikein. Lautakunta otti aiemmin kantaa siihen, että liitolla tulee olla riittävät resurssit, jotta maakuntaohjelmassa asetettuihin tavoitteisiin päästään. Maakuntaliiton resursseja lisättiin palkkaamalla kaksi määräaikaista asiantuntijaa. Maakuntaliitto on haluttu kumppani ja tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että henkilöstö on riittävä pystyäkseen vastaamaan yhteistyökumppaneiden odotuksiin. Maakunnan kannalta on tärkeää myös maakuntaliiton tuottaman lisäarvon tuominen esiin kuntiin erityisesti uusien päättäjien aloittaessa työnsä.

Vuonna 2024 maakuntaliitto toteutti sidosryhmäkyselyn, jossa pyydettiin arvioimaan mm. liiton toimintaa ja sitä, kuinka hyvin se on omalla toiminnallaan edistänyt maakunnan kehitystä. 58 % vastaajista arvioi liiton toiminnan hyväksi tai erittäin hyväksi ja 31 % kohtalaiseksi.

Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan liiton toiminta on ollut määrätietoista ja muutostarpeet huomioon ottavaa. Liiton toiminta on saatujen tietojen ja tähän pohjautuvaan arvioon perustuen järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastuslautakunnan suorittaman arvioinnin mukaan maakuntaliiton toiminnassa on noudatettu valtuuston hyväksymää talousarviota. Maakuntavaltuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet pääosin tehtyjen päätösten mukaisesti ja toteutumatieto on esitetty riittävän täsmällisesti toimintakertomuksessa.

Mikkeli 7.5.2025

Asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti

Tuula Kuronen
Puheenjohtaja

Ville-Pekka Kuusisto
Varapuheenjohtaja

Vesa Himanen

Maritta Mynttinen

Unto Pasanen

Vuoden 2024 toimintasuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutuminen

Liite 1.

Tavoite	Toimenpiteet	Mittarit	Tarkastuslautakunnan arvio tavoitteen saavuttamisesta
EU-rahoitus ja kansallinen rahoitus: Maakuntaliitto toimii EU-rahoituksen ja kansallisen rahoituksen välittävänä toimielimenä vaikuttavasti. Kytös maakuntaohjelmaan ja älykkään erikoistumisen strategian toteutuu.	Ohjelmakauden 2014–2020 päättäminen hoidetaan vaaditussa aikataulussa. Ohjelmakauden 2021–2027 EAKR JA JTF rahoitus välitetään täysimääräisesti noudattaen EU- ja kansallista lainsäädäntöä, toteuttaen maakuntastrategiaa ja ÄES-strategiaa. Rahoittaja- ja maksajaresurssia on lisätty 1+1 henkilötyövuotta määräaikaikaisella rekrytoinnilla Rahoitushakujen tiedottaminen sekä hakijoiden aktiivinen opastaminen ja neuvonta. Kansallisella TKI–rahoituksella aktivoidaan maakunnan TKI-osuuden nostamista sekä kv-rahoituslähteiden hyödyntämistä. Central Baltic Interreg ohjelman hyödyntäminen Etelä-Savossa 2024–2027. EU:n kansainväliset rahoitusvälineet tunnistetaan ja niitä osataan hyödyntää maakunnassa.	Vanhan kauden maksuspäätökset pääsääntöisesti tehty ja maksettu 31.3.2024 mennessä ja takaisinperinnät 30.6.2024 mennessä. Myöntövaltuuksien tehokas käyttö. Hankkeiden osuvuus kehittämisen painopisteisiin ja ÄES kärkein EAKR ja JFT –hankkeiden tuotos- ja tulosindikaattoreiden saavuttaminen. Maakunnan TKI/BKT – osuuden nostaminen 1,5 % tasolle 2024 Central Baltic -Interreg rahoituksen kotiuttaminen alueelle.	toteutunut
Keskeiset kehittämisen prosessit: Maakuntaliitto toteuttaa keskeiset kehittämisen prosessit vaikuttavasti ja vuorovaikutteisesti, painopisteenä maakuntakaavan laadinta.	Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaava-ehdotus, joka asetetaan nähtäville. Jatketaan Etelä-Savon 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksen laatimista sekä selvitysten tekemistä ja sidosryhmäyhteistyötä. Maakuntaohjelman päivittäminen vastaamaan tilannekuvaa, skenaariotarkastelu. Päivitetään maakuntaohjelma 2022–2025 vastaamaan nykytilannetta. Edistetään European Cluster Collaboration Platform- alustalle rekisteröityviä klustereita maakunnassa Älykkään erikoistumisen (ÄES) mukaisilla toimialoilla. Maakuntaliitto koordinoi maakunnan klusteritapaamisia ja tekee yhteistyötä IP-alueen ÄES- ja klusteriverkoston kanssa ja osallistuu IP –alueen EU –toimiston kautta tapahtuvaan yhteistyöhön. Aluekehittämisen keskustelujen vaikuttavuusseuranta ja uuden keskustelukokonaisuuden valmistelu vuodelle 2025 aluekehittämispäätöksen pohjalta.	4. vaihemaakuntakaavaehdotus valmistuu 12/2024 Vaihakaava 3. selvitykset on laadittu vuoden 2024 loppuun mennessä. Klustereiden määrä kasvaa (2->3). Verkostoyhteistyö Itä- ja Pohjois- Suomen älykkään erikoistumisen strategian toimeenpanossa ja Vangaard, EUCLES ja ECCP välineiden hyödyntäminen. Sopimuksellisuuden toteutuminen alke-keskusteluihin perustuen.	toteutunut

Oman toiminnan hankkeet: Maakuntaliitto toteuttaa oman toiminnan hankkeita, joilla vahvistetaan maakunnan asukkaiden osallisuutta ja hyvinvointia sekä alueen toimijoiden osaamista, yhteistyöverkostoja ja alueen elinvoimaa.	Itäisen Suomen visiotyön rahoittama hanke Saimaa European Region of Gastronomy 2023– 2025 –hankkeen juhlavuoden 2024 toteuttaminen. Teknisen tuen hankkeet kansallisten ja rakennerahastovarojen hallinnoimiseksi. Komission rahoittama hanke Europe Direct Etelä-Savon tiedotuspiste. Kuntien rahoittama hanke (100 %) Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun koordinaatio (TYP) Etelä-Savossa jatkuu vuoden 2024 loppuun. Interreg -hankkeet Interreg Europe -hanke CASPER - älykäs sopeutuminen väestöään menettävillä alueilla 2023– 2027, hanke jalkautuu kuntiin. Interreg Europe -hanke REWARD 2024-2028 (Retaining and attracting knowledge workers and skills for regional development) Oman toiminnan hankkeet Sydän Saimaalla – maakunnan vetovoima ja maine kuva -hanke 2024. Tiedolla johtaminen hanke. Maakunnan tulevaisuuskuva/skenaariohanke. Hankkeen tavoitteina Etelä-Savon maakunnallisten skenaarioiden päivittäminen vastaamaan tunnistettuihin toimintaympäristön muutostekijöihin, toimintaympäristötiedon keruu luotavien skenaarioiden taustaksi, Venäjän hyökkäyssodan aiheuttamien muutosten huomioiminen, sekä toimintamallirakenteen terävöittäminen erityisesti suhteessa skenaarioiden seurannan ja virkistämisen näkökulmaan. TKI –tiekartan koordinaatiohanke ja kansainvälistyminen. Itä-Suomen maakuntien yhteinen Kulttuuri Itää -hanke Itäsuomalainen alueellinen kulttuurin kehittämistehtävä, jonka rahoitus tulee OKM:ltä. Kolmen maakunnan yhteinen hanke vuosille 2024–2025, jossa luodaan Itä-Suomen alueelle uusi verkostotoiminnan malli, mikä tukee rakenteellisesti kuntien kulttuuri-toiminnan laatua, vaikuttavuutta, henkilöstön osaamista, asukkaiden yhdenvertaisuutta ja kuntien keskinäistä yhteistoimintaa alueella.	Vuonna 2024 alkavien Interreg- ja OKM:n tuella tehtävien hankkeiden rahoitus ei ole varmistunut, koska päätökset saadaan vasta vuoden 2023 lopulla. - Kansallisella AKKE - rahalla toteutettavaksi suunniteltujen hankkeiden rahoitus ei ole vielä varmistunut vuodelle 2024 ja toteuttamien riippuu TEM:in myöntövaltuuksista maakuntaliitoille. Mikäli kansallista rahoitusta ei ole saatavissa, selvitetään mahdollisuus hakea EU-rahoitusta oman toiminnan hankkeisiin. Hankkeiden rahoittaja on hyväksynyt tavoitteet, joita hankkeilla toteutetaan ja hankkeiden indikaattoreita ja toteutumista seurataan tarkasti.	osittain toteutunut
Ennakointi ja tiedolla johtaminen: Maakuntaliitto tukee aluekehityksen, toimintaympäristön muutostilanteita ja osaamistarpeita ennakkoinnilla ja tiedolla johtamisella.	-Tilasto- ja ennakointipalvelun, paikkatiedon hyödyntämisen sekä ennakointiverkoston toiminnan kehittäminen jäsenkuntien ja maakunnan muiden toimijoiden suunnittelun ja päätöksenteon tueksi sekä alueellisten toimien vaikuttavuuden lisäämiseksi. - Maakuntaohjelmatyötä tukevan skenaariopäivityksen toteuttaminen tunnistettujen toimintaympäristön muutostekijöiden huomioimiseksi (erit. Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa ja sen vaikutukset). Osaamistarve-ennakkoinnin kehittäminen yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa sekä osallistumalla valtakunnallisiin prosesseihin (mm. OEF, Jotpa). - OECD:n tutkimushankkeen (2022– 2024) toteutuksen tukeminen.	-Kuukausittain tilastopäivitykset maakuntahallituksen tarpeisiin. - Vuosittaiset päivitykset verkkosivuilla julkaistuihin tietoihin. - Käyttäjämäärän kasvu ennakkoinnin virtuaalisissa kanavissa. - Osallistujien määrän kasvu ennakkoinnin verkostotyössä. OECD tutkimushankkeen tuloksia hyödynnetään maakunnan aluekehitys-työssä ja edunvalvonnessa	toteutunut

Edunvalvonta: Maakuntaliitto ajaa maakunnan ja jäsenkuntien etua ennakoivasti, suunnitelmallisesti ja ajantasaiseen tietoon pohjaten	Jatketaan edunvalvontaprosessin kehittämistä edunvalvonnan asiakirjan mukaan keskittyen erityisesti edunvalvonnan viestinnän kehittämiseen sekä tiivistäen yhteistyötä jäsenkuntien kanssa ja kansanedustajien suuntaan. Edunvalvonnessa Itä-Suomen visiotyön mukainen elinvoiman lisääminen /hallitusohjelman toteuttamiseen. Kuntien edunvalvonnan tukeminen. EU:n ohjelmakauden 2028–2034 valmisteluun vaikuttaminen. Maakunnan edunvalvonnan näkyvyyden ja tavoitavuuden lisääntyminen.	Edunvalvonnalle asetettujen tavoitteiden saavuttaminen: Itä-Suomen vision toteutus, liikennehankkeiden edistymisen, maakunnan elinvoimaa kuvaavan mittariston tulokset, Suomen koheesiopolitiikkatavoitteet 2028->. - Mediaseuranta ja asetettujen tavoitteiden saavuttaminen. Maakuntaliitto tekee proaktiivista edunvalvontaa raideliikenteen kehittämiseksi, erityisesti Savon -ja Karjalan ratojen parantamiseksi ja yksityisen raideliikenteen kehittämiseksi	osittain toteutunut
Viestintä: Maakuntaliitto viestii nykyaikaisesti, vuorovaikutteisesti ja aktiivisesti tukien edunvalvontaa ja maakuntaliiton toiminnallisia tavoitteita.	Viestintästrategiassa määriteltyjen toimenpiteiden toteuttamista jatketaan. - Vahvistetaan mediaviestintää ja mediasuhteitasekä kehitetään median palvelua luontevaksi osaksi toimintaa. - Vahvistetaan edelleen liiton asiantuntijaviestintää. - Tuetaan liiton edunvalvontatyötä ja lisätään vaikuttamisviestintää. - Tuodaan esille aluekehityksen onnistumisia, eteläsavolaista osaamista ja oman toiminnan vaikuttavuutta. - Vahvistetaan IP-alueen yhteistä näkyvyyttä ja viestintää. - Nostetaan Saimaata kansainväliseksi matkailubrändiksi itäsuomalaisissa yhteistyössä. - Jatketaan kansalaisille suunnattua Europe Direct -viestintää.	Strategisista kärjistä kertovat uutiset ja muu näkyvyys. Sosiaalisen ja perinteisen median mittarit, tukena Meltwater- työkalu. Verkkosivujen kävijämäärä. Edunvalvonnan vaikuttavuus ja tulokset. Laajat sidosryhmäverkostot maakuntaliiton tapahtumissa. Sitoutuminen liiton viesteihin ja viestintään, ”puolestapuhujia” lisää.	toteutunut